

שלהבית קצרת-שיניים *Phlomis brachyodon* - פורחת עכשיו בספר (אפריל 2015)

כתב: אבי שמידע

עבור רוב חובבי הטבע שאינם מתמחים בשמות צמחים נראים פרחי **שלהבית** כעוד מין של **מרווה** ולא כן הוא. השלהבית הוא סוג נפרד בתוך משפחת השפתניים אשר אופייני לו שהפרחים לאחר הפריחה אינם נובלים ונושרים, אלא רק משנים את צבעם לחום ונשארים לרוב צמודים על תפרחת הצמח "כשלהבת".

המין **שלהבית קצרת-שיניים** *Phlomis brachyodon* הוא בעל פרחים צהובים הנישאים בדורים על תפרחת זקופה בגובה 25-40 ס"מ מעל פני האדמה. מין זה מאכלס את חגורת הספר של ישראל וירדן; הוא גדל תמיד ברצועה הצרה בין הצומח של החבל הגשום הים-תיכוני לבין החבל המדברי מצפון הנגב, דרך מזרח יהודה והשומרון ועד דרום הגולן והגליל המזרחי. חברת צומח הספר בישראל קרויה על שמה של **שלהבית קצרת-שיניים** והיא משמשת כלי זיהוי מצוין לדעת "היכן אנו בישראל": אם פגשת בטיול באזור הגליל או יהודה והשומרון **שלהבית קצרת-שיניים** - דע כי הגעת לחגורת הספר ומזרחה או דרומה ממנה מגיע המדבר.

לעומת **שלהבית דביקה** שהיא שיח גדול השכיח בחבל הים-תיכוני, **שלהבית קצרת-שיניים** שייכת לקבוצה של מינים רב-שנתיים עשבוניים שאינם מקיימים חלק מעוצה רב-שנתי; כל שנה היא מגדלת מחדש את גבעולי הצמיחה שלה אשר בראשם גבעולי הפריחה. בחרמון וצפונה בהרי הסהר הפורה ועד הרי אפגניסטן מחליפים מינים קרובים של שלהבית כדוגמת **שלהבית הררית ושלהבית כורדית**. הצורה העשבונית הנמוכה נחשבת התאמה בפני משא השלג המכסה כל חורף את הצמחים. מאידך, הקיץ הלוהט ברכסי ההרים של המזרח-התיכון היבש מעלה כסות צמרית לבנה עבה על גבי העלים. כסות צמרית זו מאפיינת גם את **שלהבית קצרת-שיניים** ומקנה לעלים את צבעם המאפיר. כסות זו נוצרת משערות אפידרמיס ארוכות ומתות בשלב העלה הבוגר, המשמשות כשכבת בידוד יעילה המקטינה סכנת התייבשות והתחממות.

שלהבית קצרת-שיניים. צילם: ליאור אלמגור ©

הפרח צהוב דו-שפתיני גדול מאוד (29 מ"מ), השפה העליונה יוצרת כובע קמור פחוס מצדדיו המאפשר רק לדבורים גדולות וחזקות להדחק למבוא הכותרת וללגום את הצוף הרב; השפה התחתונה ארוכה בהרבה מהעליונה, בעלת שתי שיניים צדדיות, מהווה משטח גדול ונוח לנחיתה דבורים. רק דבורים גדולות וחזקות מסוגלים לפתוח את שפתי הכותרת ולהידחק אל מבוא הפרח, לשרבב את חדקן ולשתות את הצוף המצוי בבסיס הפרח.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א 2015 שלהבית קצרת-שיניים *Phlomis brachyodon* - פורחת עכשיו
בספר (אפריל 2015), "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 2.

<https://www.kalanit.org.il/phlomis-brachyodon-03-2015>